

Михайло ШЕВЧЕНКО – поет, художник, культурний і громадський діяч, член Національної спілки письменників України (1977).

Народився 19 серпня 1947 року в селі Обтовому Кролевецького району Сумської області. Закінчив місцеву десятирічку і вступив на зоотехнічний факультет Полтавського сільськогосподарського інституту, який змушений був закінчувати заочно, потрапивши під політично-ідеологічний пресинг.

Працював літпрацівником новосанжарської районної газети, літпрацівником та завідувачем відділу літератури і мистецтва «Комсомольця Полтавщини», завідувачем відділу культури «Молоді України». Був секретарем Київської організації СПУ, директором Бюро пропаганди художньої літератури СПУ, директором Літфонду СПУ і секретарем СПУ. У 1987–2002 роках очолював оргкомітет Міжнародного Шевченківського свята «В сім'ї вольній, новій», від 1994 року й досі є головою оргкомітету Всеукраїнського літературно-мистецького фестивалю «Кролевецькі руїни». Упродовж 1993–1996 років редагував журнал «Криниця» (Полтава). Засновник (разом із Тарасом Нікітіним) і голова журі Міжнародної літературно-мистецької премії імені Григорія Сковороди, засновник і голова журі літературної премії імені Олександра Олеся. Ініціатор створення обласних земляцтв у Києві.

Автор книжок «Травневе поле», «Близень-світ», «Балади про любов», «В отчому краї», «Глибокий шлях», «Один, прощальний поклик журавля», «Єдина Книга», «...Я ще живу», «Мені на цьому світі не нажитись», «Молитва для двох», «Останній теплохід мого тисячоліття», «Перед горою Чернечою», «Юне дівча обриває ромашку», «Все відходить назавжди», «Вісь», «Усе, що знаю про любов», «Прихилию тобі небеса». Упорядник видання «Найкращі пісні України». Його окремі поезії перекладені німецькою, польською, угорською, болгарською, словацькою, білоруською, монгольською та іншими мовами, російською мовою вийшли збірки «Судьба», «Ранні птачки», «Полынь вечерня».

Лауреат літературних і літературно-мистецьких премій імені Петра Артеменка, імені Павла Усенка, імені Володимира Сосюри, імені Івана Нечуя-Левицького, імені Михайла Коцюбинського, імені Миколи Островського, Міжнародної премії імені Григорія Сковороди, заслужений діяч мистецтв України.

... ЄДИНА В СВІТІ – ТИ!

Ударить грім –
і небеса розколються.
І я почую: кидай і лети.
І будеш зустрічати
на околиці
Єдина – ти.
Єдина в світі – ти!
І защебече нам
знайома вулиця,
І виспіва мені твоє ім'я.
І щось до серця ніжно так притулиться
Безпам'ятною треллю солов'я.
І підуть всі тополі в срібнім мареві
На береги, які сходили ми.
І знову заспіває поле Мар'їне,
Утерши сльози нашими крильми.
Ударить грім, метнеться дико блискавка.
Дощами вмите сонечко злетить.

...Ще не була мені такою близькою

Єдина – ти.

Єдина в світі – ти!

ЗИМОВИЙ ЕТЮД

– Скажу тобі: так пусто в цьому світі,
Коли утратиш лиш... одне ім'я.
– Не мучся, милий, я – лише твоя
І в цій зимі, і в стодвадцятім літі.
І пригорнулась, і залебеділа,
І все страшне пішло пташкам на сміх.
Яка могутня, непоборна сила
В губах солодких, в пальчиках німих.
І я – суворий, у душі – залізний,
Зламався тілом і припав до ніг.
Лиш небесам було і смішно, й слізною.
Й вони посіяли нам перший сніг.

ПИСЬМО НА НЕБОКРАЇ

І куди б ти не йшла,
і якими б очима не глянула –
В тихе марево зір
чи високі таїни небес,
Все одно я тебе пригорну
і відчую, як канули
В давню Лету
тривоги,
що ділять мене і тебе.
І під шелест вітрів,
що не вчилися азбуці вишнього,
Помираючи в млості –
як нашепче прим'ята трава,
Ти розквітнеш мені
одчайдушно квітучою
вишнею,
І відчуєш, що вищих небес
у житті не бува.
Не печалься, не мучся –
не вір шептунам і наставникам,
Ні тому, що сокоче,
ні тому, що тебе обійма.
Бо того, що зі мною,
ні з ким тобі в світі
не станеться,
Бо такого, як я,
в білім світі для тебе нема!

ТОБІ

День відійшов, мов упало
достигле яблуко,
Таке запахує
й солодке таке на смак!
Вірші писались.
Здається, писалися ямбами,
А може, гекзаметром –
Бог його знає як.
Сад посадив –
прийнялося кожнісіньке
дерево,
Мов би боги мені саджанці ті
несли.
...Трохи із серцем,
трохи було із нервами,
Так діти ж які!
Діти які зросли!
Всяк було: в смак,
а бувало і за принуками.
Ох і потерла ж обох нас
життя
круговерть!
Та вечір утішив

душу мою
онуками –
Так, мовби чашу щастя
долив ущерть.
Вітер із рідних країв
дихнув мені,
мов із пасіки –
Запахло медами пам'яті,
мов у шовки вгорнувсь.
І так на душі святково,
немов за столом
на Паску.
Без тебе б нічого цього...
Тому за тебе й молось!

* * *

Моя любове, іскорко моя,
Запалена у горлі солов'я
І вилита на золото осіннє –
На клен розлогий, молодий горіх,
На мій солодкий
паморочний гріх
І на моє розкрилене прозріння!
Пливуть тумани на далекі хати,
У генах бандитує дикий атом.
Я, мов молитву, шепочу ім'я:
Моя любове, іскорко моя,
Запалена у горлі солов'я
І вилита на золото осіннє –
Моя надіє і моє спасіння,
Цвіти, то якось вистою і я.
В цей лютий час,
де вже й душа в удавці,
Як птаха,
знята з голубих висот,
Де на фуршети
пруть братопродавці,
Із молотка загнавши свій народ,
Де обійма Україну
дикий холод
І ціпеніють в розпачі орли,
Де з-під землі
летить присмертний голод,
Розпачливим
прощаючись «курли»,
Де пахне кров'ю
праведно початий
у чистім серці семимірний гнів,
Де перед боєм
треба б мить мовчати,
Гартуючись в мовчанні,
як в огні,
Я шепочу лише твоє ім'я:
– Моя любове, іскорко моя!

ЯКА ТИ КРАСИВА У СЛАВІ

Де воно ділось? Яка далина розгубила,
Що призабули століття, а серце трима?
Вип'ю із чаші, яку ти колись пригубила,
Й раптом відчую, як ти сполотніла сама.

Дужим плечем розведу приупалі століття,
Знаки небесні зухвало ураз обійду.
Ти ж мені сяяла сьайвом єдиним у світі,
Славу вішучочи вічну та ще й молоду.

Ще один крок – відхиляю продажні клейноди
Вічних рабів, що ламаються в попереку,
Й раптом побачу очей зачарований подив,
Й пісню почую пекучу, хоч і не дзвінку.

Під небесами ураз упаду на коліна:
Я із останніх, нема таких більше, повір!
...Чисто засяє для нас золота Україна
З моря – до моря, із дальніх просторів – до гір.

Ярий віночок осяяв голівку чорняву.
Рученьки білі назустріч, як з пісні, спливли.
Господи – Боже! Яка ти красива у славі!
...Як же це буде?
Скажи мені, як і коли?!

УКРАЇНЦЕМ – ЦЕ СТОЯТЬ НА СМЕРТЬ!

А таки ж безсмертна наша нація –
Бог її живою поливав.
Холод, голод, тюрми, окупації –
Все на неї, а вона жива!

Відійшла історія в істерії.
Кров'ю сходили, та встав Тарас.
Розсипались всі дряхлії імперії –
Ті, що убивалися за нас.

Ми ж – щоб жити – права не питалися.
Ми – самі собі усі права!
І тому не вищезла – зосталася
Непоборна нація – жива!

Хай же терпнуть ті, що знищить мріяли
Нас – тоді й тепер – це 'дні і ті ж:
Ми завжди у битві густо сіялись,
Але... накривали ще густіш.

Тож, щоб жити – навслід за Тичиною –
Нам немає у кого питать.
Лише, брате мій, живи Україною –
Серцем.

І не жди, коли продать

Щось од неї
нашодень та почасти,
Доки мерехтить ця круговерть...

Українцем бути – це не почесі.
Українцем – це стоять на смерть!

* * *

Нема Богданів, щоб вершити судьби.
Хоч запали – мов затички, вожді.
Та судді все твої, Богдане, судді.
Та все в чужого панства при нужді.

Не вір, бо хитрі! Їх ніхто не дурить –
Купують скопом. А не мають зла.
Не злазь з коня. Не треба їх багурить –
Не варто навіть шморгати сідла.

Дивись, як шельма за кордони годить,
Як драну шапку навсібіч лама.
Були, Богдане, в тебе Жовті Води.
Були та висохли – тепер нема!

Тепер нема ні брата, ані друга.
Дивись, в отару збито твій народ.
Тепер від Берестечка чорна туга
Гадюкою повзе до Жовтих Вод.

А наш – вівса чужому сипле в ясла.
Свого ж голодним пре до переправ.
Та все кляне тебе за Переяслав,
Та все платню ховає, мов украв.

...Він звівся у стременах над палати.
Знайшов слова і... проковтнув слова.
Уперше не збагнув, куди вказати.
Зависла вперше в небі булава.

І доки у торгах шукають смислу,
Ми знаєм: день іде і ніч іде –
Й вона не дарма страшно так зависла,
Вона впаде на голови, впаде.

Тоді не кидайтесь шукати винних,
Не накликайте чи потоп, чи смерч.
Ви ще не знали нас таких вкраїнних,
Що все з путі змітають, яко смерть.

ПЕРЕД ХОРТИЦЬКИМ СОНЦЕМ

Мертвих не будять –
вони нажилися і сплять.
Шкода живих, що не вміють
пожити на славу –
щедру дорогу ув отчому полі прослати,
вивести гордо на власну дорогу Державу.

Грають лукаві
на куплених конях чужих.
Коні чужі
на чужу завертають дорогу.
Вершники є,
та немає
насправжніх мужів.
Є прапори,
та забули
про славу корогви.

Доки ж ми будем
по власній землі – чеберять?
Спродувать демонам
літо і літо –
за літом?

Груди Дніпрові
у праведнім гніві горять:
Є Заповіт,
а не чують того Заповіту.

Де ж ви, Богдани, і де ви,
Максими й Сірки?

Нової зради
гуляють продажні примари,
Ваші лівреї
змінивши на сюртуки,
Що не проймаються вітром
з Холодного Яру.

Глухо пороги озвалися
з русла Дніпра.

Триста – заплакало,
глибоко в землю заритих:

Ми помирили,
щоб ви,
коли прийде пора,

Наші помилки
не сміли довік
повторити.

Місяць на шмаття
розірве ще хмари вгорі.

Чайка пророче
із моря кипучого зрине.

Весла змахнуть.
І гукнуть на весь світ веслярі:

– Бісові діти!
А мати ж у вас –
Україна!

БУЛАВА

Було і в нас –
стояли на сторожі.
Здіймалася,
як сила громава,

І падала на голови ворожі
Богатиря пудова булава.

Не раз вона
нападників зустріла.
Зібравши віщо сили родові,
Ламала щит,
трощила лук і стріли –
Сама ж не лопалась і не горіла.
І ми тому лишалися живі.

Минулося. Не стало.
Головою
За давній пруг упало у траву.
Вже не боронять волю булавою –
Одне 'дного гризуть за булаву.

І от стою на перекаці часу.
Нас облягає сила ломова,
А в нас ні Муромця, ані Тараса,
Ні оборонців, ні вождів, ні... Спаса!
Лише одна продажна булава.

Вся у долярах, вся у діамантах –
І дістається на підскок брови,
Достойна і Геракла, і Атланта.
А де ж вони – достойні булави?
Нема кому підвестися до бою,
Піднять перед нападником главу.

...В нас не боронять волю булавою,
А б'ються, мов дурні, за булаву.

У МИТЬ ОЗОРІННЯ

Між першою й другою кулею
Саме прийшло озоріння.
Не встиг розповісти –
Усе огорнулося тінню.
Було б мені перше
Усе розказати,
А потім упасти.
Хоч знали б і діти,
І батько, і мати
Мій шлях до пропасти.
Та кулі – не друзі,
Та кулі у змові
У мить озоріння.
О, Боже, як близько
Було до любові
В моїй Україні!

КАЛИНА

Туман ляга на далі тополині,
Сіріє до крайнеба у полях.
Осиротіла б в сірості земля,

Та спалахнула у лугах калина –
Таким багрянцем осінь окриля,
Так чародіє, манить іздала
Самотника, хмарину й журавля,
Що кожен подумки до неї лине...

Ти знала, що зростити, Україно,
Щоб сиротою не була Земля!

БОЖЕ, ДУШІ ПРЕЧИСТІ!

Синам і внучатам

Ще далеко-далеко
Заметіль сивини.
Ще так юно і легко
Пролітають вони.

Ще зухвалі їх ритми
Грають, душі рвучи.
Ще їх губи молитви
Не шептали вночі.

Ще підступні і підлі
Їх не ранили в щем.
Чорна зрада навідліг
Їх не біла іще.

Ще такі урочисті
Запливають у вальс.
...Боже, душі пречисті,
Як боюсь я за вас!

СИНОВІ

Очі, в яких від роду не визріла сльоза,
Ніколи не були зрячими.
Губи без поцілунку
Ніколи не були теплими.
Руки, які не вміють обіймати,
Ніколи не були сильними.
Пам'ятай це,
Сину!

ПІВНІЧ

Я гукнув тобі вдаль:
– Ти куди? –
Владно, коротко, строго:
– Я туди, де немає слідів
І не буде дороги.

Я сказав:
– Зупинись, там нема
Ні гіркот, ні печалі.
Там камінна і вічна зима...
– Я ще далі.

– Але ж далі лиш морок густий
Закотився в проваллі. –
Простогнала:
– Не муч, відпусти.
Я ще далі...